

ЮРИДИЧНІ АСПЕКТИ ЗАПОБІГАННЯ ПРОПАГАНДИ ТА ДЕЗИНФОРМАЦІЇ ПІД ЧАС ВІЙНИ В УКРАЇНІ

Боровик Людмила

*кандидат педагогічних наук, доцент,
член-кореспондент Міжнародної кадрової академії,
доцент кафедри кримінально-правових та адміністративно-правових
дисциплін Приватного вищого навчального закладу
«Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'ячука»
м. Рівне, Україна*

Активна фаза війни РФ проти України стала кульмінацією російської пропаганди, розвиток якої розпочався набагато раніше ніж 24 лютого 2022 року. Ще з 2014 року росія почала активно розвивати риторику, що використовується і зараз, під час повномасштабної війни.

За задумом Москви, інформаційна війна мала як підготувати ґрунт всередині українського суспільства напередодні збройної інтервенції, так і легітимізувати вторгнення на територію суверенної країни в очах росіян та міжнародної аудиторії, щоб отримати лояльність до дій російської влади.

За допомогою програми «Крала» здійснює регулярні моніторинги соціальних медіа з метою виявлення негативних російських інформаційних операцій.

Проросійська пропаганда 2022 року, стикаючись із законодавчими обмеженнями, вочевидь несквальною реакцією аудиторії та ризиком блокування пропагандистських акаунтів, стала не такою відвертою та більш прихованою.

З цієї причини грубі та очевидні інфовкиди, наприклад, «фотошоп-фейки», якими пропагандисти щедро наповнювали власний, а також світовий інформаційний простор, рідко потрапляли до соціальних мереж та telegram-каналів одеського регіону. В якості прикладів тут можна навести одразу декілька фейкових зображень, які були створені з метою переконання глядачів в тому, що владу в Україні захопили нацисти:

- полк «Азов» з прапором зі свастикою;
- президент України, який тримає футболку зі своїм прізвищем та свастикою;
- ополонка у формі свастики, в якій нібито купається борець полку «Азов» тощо.

Всі ці зображення являються фотошопом/фейком.

Як протидіяти дезінформації під час війни?

Від початку упевніться:

- що маєте доступ до інформації з офіційних каналів державних органів;
- що маєте зв'язок з рідними та близькими, та в разі необхідності зможете підтримувати його з ними.
- Задумайтеся, хто і з якою метою поширює інформацію:
- чи є ця інформація на офіційних ресурсах держави;
- для чого ця інформація з'явилася саме зараз;
- це думка чи факт;
- чи повідомляють про це інші джерела.

Дотримуйтеся наступних порад:

1. Мета поширювачів дезінформації – посіяти паніку, послабити нашу волю до оборони. Зберігайте самоконтроль і не поширюйте інформацію емоційного характеру в соцмережах.

2. Україна захищається та продовжує боротьбу за свою територію. Якщо ви чуєте що це не так – це неправда. Не купуйтеся на це.

3. Не вірте та не розповсюджуйте інформацію з сумнівних джерел.

4. Ні в якому разі не поширюйте інформацію про переміщення ЗСУ. Ви можете завдати шкоди тим, хто захищає вас і державу.

5. Україна веде оборонну війну на своїй території, російські окупанти цим користуються та розповсюджують про фейкову інформацію по типу «обстріли мирного населення українськими військовими». Ворог хоче підірвати вашу довіру до власних захисників.

6. Агресор поширюватиме різні чутки не лише про бійців, а й про військово-політичне керівництво, аби українці не довіряли і йому. Але довіряти не можна саме ворогу – його емоційним провокаціям і повідомленням, які неможливо перевірити. Звіряйте кожну тривожну новину з офіційними джерелами.

7. Інформацію про втрати можуть знати лише органи безпеки та оборони України. Інформація на приватних акаунтах може бути фейком, не поспішайте ділитись нею.

8. Агресор поширюватиме фейкову інформацію про «зраду» через свої офіційні канали. А може використовувати й інші засоби – прикриватись патріотичними гаслами і українською символікою. Перевіряйте сумнівні повідомлення та заклики.

9. Мета ворога – розколоти український народ з самої середини й знищити нашу віру у власні сили. Наш народ дійсно різний й наші погляди на життя можуть не збігатися, але ми маємо спільну справу та мету – дати відсіч окупанту та забрати перемогу у цій війні, щоб скоро по всій росії платили гривнями в нашому улюбленому АТБ. Тому зберігайте єдність і підтримуйте одне одного.

10. Якщо перервався інтернет-зв'язок або сторінки державних органів були зламані, звертайтеся по інформацію до Суспільного мовлення. Якщо не працює телебачення – вмикайте абонентську радіоточку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Тренди дезінформації та пропаганди в соціальних медіа Півдня України за 5 місяців війни. - izbirkom.org.ua : сайт. URL: <https://izbirkom.org.ua/publications/medialiteracy/2022/trendi-dezinformaciyi-ta-propagandi-v-socialnih-media-pivdnya-ukrayini-za-5-misyaciv-vijni/> (дата звернення 01.09.2025).
2. 10 порад, як не стати жертвою дезінформації в умовах війни. - armyinform.com.ua : сайт. URL: <https://armyinform.com.ua/2022/01/09/10-porad-yak-ne-staty-zhertvoyu-dezinformacziyi-v-umovah-vijny/> (дата звернення 01.09.2025).